

ปัญหาบางประการของบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจร Certain Legal Issues Concerning the Provisions on the Offenses of Secret Societies and Criminal Associations

วิธวินท์ จงจิตเจริญพร¹

Receive 6 September 2025; Revised 19 October 2025; Accepted 24 October 2025

บทคัดย่อ

ความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจรมีการบัญญัติครั้งแรกในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และต่อมาได้รับการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ในลักษณะเช่นเดียวกัน โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 209 ถึงมาตรา 213 และมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้กลุ่มบุคคลสมคบคิดก่อความไม่สงบต่อสาธารณชน ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาประวัติความเป็นมา ความสำคัญ องค์ประกอบของความผิด การเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจนปัญหาและผลกระทบในการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่า ความผิดบางมาตราในบทบัญญัตินี้ดังกล่าวอาจขัดต่อหลักทั่วไปของกฎหมายอาญา และไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมร่วมสมัย ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 211 ซึ่งบัญญัติเป็นบทสันนิษฐานความผิด ส่งผลให้ภาระพิสูจน์ตกแก่ผู้ถูกกล่าวหา และมาตรา 213 ซึ่งกำหนดโทษแก่สมาชิกของกลุ่มอั้งยี่หรือช่องโจร แม้ไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดโดยตรงก็ตาม อันอาจขัดต่อหลักการรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป จึงควรได้รับการทบทวนและแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับหลักกฎหมายและสถานการณ์ในปัจจุบัน

¹ Wittawin Chongchitcharoenporn

นิติภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่ wittawin.c@ku.th

Student from Department of Law, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Email: wittawin.c@ku.th

คำสำคัญ: อั้งยี่, ซ่องโจร, บทสันนิษฐานความผิด, ความรับผิดชอบจากการกระทำของบุคคลอื่น

Abstract

The offenses of secret societies and criminal associations were first codified in the Penal Code of R.S. 127 and were later incorporated in the Penal Code in a similar manner, under Sections 209 to 213. The legislative intent was to prevent groups of individuals from conspiring to cause public disorder. For this reason, the author aims to study the historical background, significance, and constituent elements of these offenses, as well as to compare them with foreign laws and examine the problems and impacts arising from the enforcement of such provisions.

Upon study, it has been found that certain offenses under these provisions may conflict with the general principles of criminal law and are not consistent with the context of contemporary society. This includes the offense under Section 211, which establishes a presumption of guilt, resulting in the burden of proof falling on the accused; and Section 213, which imposes penalties on members of criminal gangs or brothels even if they did not directly commit the offense. These may conflict with the general principles of criminal liability. Therefore, these provisions should be reviewed and amended to better align with legal principles and current circumstances.

Keywords: Membership in a Secret Society, Membership in a Criminal Associations, Presumption of Guilt, Vicarious Liability

1. บทนำ

ความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจร เป็นบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะที่ 5 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตั้งแต่มาตรา 209 ถึง มาตรา 213 โดยกำหนดความผิดไว้เป็นลำดับ ได้แก่ มาตรา 209 ว่าด้วยความผิดฐานเป็นอั้งยี่ มาตรา 210 ว่าด้วยความผิดฐานเป็นช่องโจร มาตรา 211 ว่าด้วยความผิดฐานประชุมในที่ประชุมอั้งยี่หรือช่องโจร มาตรา 212 ว่าด้วยความผิดฐานช่วยเหลืออั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจร และมาตรา 213 เป็นบทกำหนดโทษสำหรับสมาชิกของอั้งยี่หรือช่องโจรที่แม้ไม่เป็นผู้กระทำความผิดโดยตรงก็ตาม

ลักษณะของความผิดกลุ่มนี้มีสาระสำคัญอยู่ที่การสมคบกันของกลุ่มบุคคลเพื่อกระทำความผิด โดยคำว่า “อั้งยี่” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายว่า “สมาคมลับของคนจีน”

ความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจรนั้น เป็นบทบัญญัติซึ่งตราขึ้นนับแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยที่ประมวลกฎหมายอาญาก็ยังมีหลักการเช่นเดิม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความสงบสุข และความเรียบร้อยของสังคม เป็นการป้องปรามก่อนที่จะเกิดการกระทำความผิดขึ้นจริง เนื่องจากในสมัยก่อนนั้นมีการเกิดขึ้นของอั้งยี่และช่องโจรเป็นจำนวนมาก รัฐจึงต้องมีกฎหมายเพื่อเป็นอำนาจในการปราบปรามการกระทำความผิดเหล่านั้น

อย่างไรก็ดี ความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจร มิได้มีการปรับปรุงแก้ไขมายาวนานกว่า 100 ปี ทำให้บริบทของความผิดนั้นอาจไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน ซึ่งรัฐไม่ได้มีความจำเป็นในการปราบปรามกลุ่มอั้งยี่หรือช่องโจรมากเท่าในสมัยก่อน จากรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566 ในกลุ่มข้อหาคดีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ไม่พบรายงานจำนวนคดีแต่อย่างใด² แสดงให้เห็นว่าความผิดดังกล่าวมิใช่ความผิดที่เกิดขึ้นซ้ำและมีจำนวนมาก

² สำนักงานกิจการยุติธรรม. “รายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566.” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2568. https://www.oja.go.th/2024/09/30/whitepaper-2023/#dearlip-df_80190/13/.

บทความนี้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 8 หัวข้อ ได้แก่ 1. ความมุ่งหมาย และเจตนารมณ์ของความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจรในกฎหมายไทย 2. ประวัติความเป็นมาของความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจรในกฎหมายไทย 3. ความผิดฐานสมคบกันในต่างประเทศ 4. องค์ประกอบในความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจร 5. บทวิเคราะห์และปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานประชุมในที่ประชุมอั้งยี่และช่องโจรตามมาตรา 211 6. บทวิเคราะห์และปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษสำหรับสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรผู้อื่น ตามมาตรา 213 7. บทสรุป และ 8. ข้อเสนอแนะ โดยแต่ละหัวข้อมีการรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ความมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจรในกฎหมายไทย

ความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจร เป็นความผิดที่รัฐถือเป็นผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยที่ความมุ่งหมายของการตรากฎหมายกลุ่มนี้ มีเป้าหมายหลายประการ อาทิ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ค้ำครองความปลอดภัยของสาธารณชน และป้องกันมิให้เกิดการรวมกลุ่มของอาชญากร ซึ่งอาจก่ออันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และเสรีภาพของบุคคล

โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ. 116 ได้กล่าวถึงสาเหตุในการตราพระราชบัญญัตินี้ไว้ว่า “ทุกวันนี้มีคนชักชวนกันตั้งช่องเป็นหมู่ เรียกว่าอั้งยี่ มีชื่อต่าง ๆ บ้าง และเรียกชื่ออย่างอื่น ๆ บ้าง แล้วเกิดวิวาทยกพวกเข้าทุบตีฟันแทงยิงซึ่งกันและกันบาดเจ็บเป็นอันตรายแก่ร่างกายและชีวิตเนื่อง ๆ มา เป็นที่หวาดหวั่นแก่อาณาประชาราษฎรทั้งหลายทั่วไป ไซ้แต่เท่านั้น ครั้นมีผู้ฟ้องร้องว่ากล่าวจะเอาโทษพวกนี้ตามกฎหมายบ้านเมือง พวกหัวหน้าก็เข้าช่วยป้องกันขัดขวางมิให้จับกุมพวกเหล่านี้มาชำระตัดสินลงโทษตามกฎหมายบ้านเมืองได้โดยสะดวก” จากสาเหตุที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าในสมัยนั้นมีการจัดตั้งอั้งยี่ขึ้นเป็นจำนวนมาก เกิดอันตรายแก่ชีวิตและร่างกาย ทำให้ประชาชนหวาดกลัว ทั้งยังมีอำนาจ มีการทุจริตในกระบวนการยุติธรรม ด้วยจึงเป็นเหตุให้ต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

นอกจากนี้ การบัญญัติให้การกระทำความผิดบางอย่างเป็นความผิดอาญาย่อมมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องปรามมิให้เกิดอาชญากรรม การลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษและทำให้คนทั่วไปที่ได้ทราบเกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิด³ อีกทั้งกฎหมายอาญานั้นยังมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ความผิดฐานเป็นอั้งยี่และช่องโจรจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อมิให้กลุ่มบุคคลสามารถรวมตัวกันกระทำความผิดได้ ก็เพื่อสร้าง

³ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. (พลสยาม พรินต์, 2549). หน้า 1.

ความมั่นใจให้แก่ประชาชนในสังคมว่าจะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข⁴ และเพื่อให้เจ้าพนักงานของรัฐสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ในระยะก่อนที่การกระทำความผิดจะเริ่มต้น หากไม่มีความผิดกลุ่มนี้ เจ้าพนักงานจะไม่มีอำนาจดำเนินการกับกลุ่มบุคคลที่มีพฤติการณ์น่าสงสัยจนกว่าความผิดจะอยู่ในขั้นลงมือกระทำแล้ว แต่การมีบทบัญญัติเหล่านี้ทำให้ เจ้าพนักงานสามารถป้องกันเหตุอันตรายได้ตั้งแต่ต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อความสงบสุข ของสังคมและความมั่นคงของรัฐ

3. ประวัติความเป็นมาของความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจรในกฎหมายไทย

ความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจรเป็นความผิดที่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายไทยมาอย่างยาวนาน โดยมีประวัติการควบคุมกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นอั้งยี่และช่องโจรปรากฏมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวมีการอพยพเข้ามาของชาวจีนจำนวนมากพร้อมกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด เช่น ฝิ่น ส่งผลให้รัฐมีความพยายามในการควบคุมและจำกัดการรวมกลุ่มของบุคคลเหล่านี้ ตั้งแต่ก่อนมีกฎหมายลายลักษณ์อักษร ทั้งในรูปแบบของการออกคำสั่งห้ามมิให้รวมกลุ่มเป็นอั้งยี่ ไปจนถึงการใช้วิธีการ “เลี้ยงอั้งยี่”⁵

ความผิดฐานเป็นอั้งยี่ปรากฏขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกในพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ. 116 ซึ่งมีสาระสำคัญใกล้เคียงกับความผิดฐานเป็นอั้งยี่ในปัจจุบัน โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเป็น “หมู่” หรือ “ช่อง” (หมายถึงอั้งยี่) ต้องยื่นคำร้องขอจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงาน เพื่อให้รัฐสามารถตรวจสอบการรวมกลุ่มนั้นได้ โดยมีการนิยามลักษณะของการรวมกลุ่มที่ผิดกฎหมายกำหนดให้การจัดตั้งหมู่หรือช่องเป็นความผิดทางอาญา และกำหนดโทษไว้โดยชัดเจน

⁴ คนพล จันทน์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพฯ: วิญญู-ชน, 2566). หน้า 329.

⁵ สุรจิต พัฒนสาร. “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอั้งยี่ : ช่องโจรในประเทศไทย.” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. หน้า 36-40.

ส่วนความผิดฐานเป็นช่องโหว่ปรากฏขึ้นครั้งแรกในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งยังคงบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ไว้ด้วย โดยในกฎหมายฉบับนี้ได้มีการนิยามคำว่า “สมคบ” ไว้ในมาตรา 6 (8) ว่า “ถ้าบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป สมรู้ด้วยกันเพื่อจะกระทำความผิด ท่านว่าคนเหล่านั้นสมคบกัน” ซึ่งถือเป็นการตกลงร่วมกันกระทำความผิดกฎหมาย มีลักษณะคล้ายสัญญาอย่างหนึ่งที่แสดงเจตนาร่วมกันในการกระทำความผิด โดยผู้สมคบจะถือว่าเป็นเจ้าของการกระทำนั้นร่วมกันทุกคน⁶

ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้น ยังได้ปรับปรุงความผิดฐานอั้งยี่จากพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ. 116 โดยเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงได้ลดข้อสันนิษฐานในส่วนของการกระทำความผิดให้น้อยลงด้วย อาจเนื่องจากวิทยาการในด้านการตำรวจและการศาลได้เจริญเติบโตมากขึ้น⁷

ลักษณะความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโหว่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ปรากฏอยู่ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ส่วนที่ 5 ความผิดที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์สิน หมวดที่ 2 ความผิดฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และเป็นช่องโหว่ผู้ร้าย (มาตรา 177 ถึงมาตรา 182)

มาตรา 177 “ผู้ใดเป็นสมาชิกในสมาคมอันใดที่ปกปิดวิธีการของสมาคม และเป็นสมาคมที่ตั้งขึ้นเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ท่านว่ามันคือพวกอั้งยี่ แต่ถ้าผู้ใดเป็นพวกอั้งยี่ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษ...

ถ้าผู้ใดเป็นหัวหน้าอั้งยี่ก็ดี เป็นผู้จัดการของอั้งยี่ก็ดี หรือเป็นผู้มีตำแหน่งพนักงานอย่างใดในพวกอั้งยี่ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด...”

มาตรา 178 “ถ้าบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป สมคบกันเพื่อจะกระทำความผิดอย่างใดใด ที่ว่าไว้ตั้งแต่ส่วนที่ 2 จนถึงส่วนที่ 9 ในภาคที่ 2 แห่งกฎหมายนี้ แลเป็นความผิดอันต้องด้วยลักษณะโทษจำคุกเกินกว่าปีหนึ่งขึ้นไปด้วยไซ้ ท่านว่ามันสมคบกันเป็นช่องโหว่ผู้ร้ายมีความผิด ต้องระวางโทษ...

⁶ อธิวัฒน์ เจริญศรีวงศ์. “การกำหนดเงื่อนไขในการลงโทษของความผิดฐานเป็นช่องโหว่.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2564). หน้า 38.

⁷ เพ็งอ้าง, หน้า 47.

ถ้าแลมันผู้สมคบกันเช่นว่านี้ ได้ตระเตรียมเพื่อจะทำการปล้นด้วยไซ้ ท่านว่า มันต้องระวางโทษ...”

มาตรา 179 “ถ้าผู้ใดไปประชุมกับพวกอั้งยี่ก็ดี หรือไปประชุมกับพวกที่สมคบกันเป็นช่องโจรผู้ร้ายก็ดี ท่านให้ถือว่ามันเป็นอั้งยี่แลพวกช่องโจรผู้ร้ายด้วย เว้นไว้แต่มันจะสามารถพิสูจน์ตัวให้เห็นจริงได้ ว่าเมื่อไปนั้นมันมิได้รู้ว่าเป็นการประชุมพวกอั้งยี่หรือช่องโจรผู้ร้าย แลมิได้รู้ว่าจะประชุมในการอั้งยี่หรือการโจรผู้ร้าย พิสูจน์ได้เช่นนั้นท่านจึงมิให้เอาโทษแก่มัน”

มาตรา 180 “ผู้ใดกระทำการอุดหนุนแก่พวกอั้งยี่ก็ดี พวกสมคบกันเป็นช่องโจรผู้ร้ายก็ดี ประการหนึ่งประการใดดังกล่าวต่อไปในมาตรานี้คือว่า

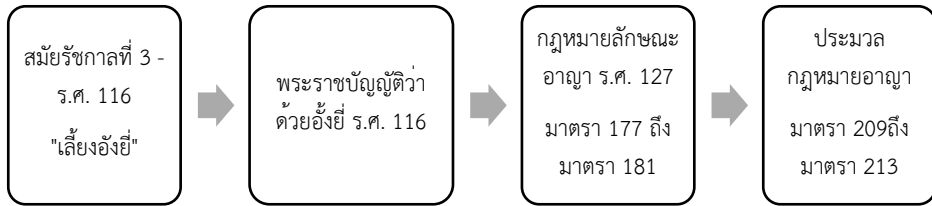
- (1) ช่วยหาที่สำนึก แลที่ประชุมให้ก็ดี
- (2) ช่วยชักชวนคนให้เป็นสมาชิกหรือพรรคพวกก็ดี
- (3) ให้เงิน หรือช่วยอุปการะ ด้วยประการอย่างอื่นก็ดี
- (4) ช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่พวกช่องโจรผู้ร้ายได้มาโดยได้กระทำความผิดก็ดี

ท่านว่ามันผู้กระทำการดังกล่าวมานี้ มีความผิดต้องระวางโทษฐานเป็นอั้งยี่หรือเป็นพวกช่องที่สมคบกันเป็นโจรผู้ร้ายนั้น”

มาตรา 181 “ถ้าหากว่าอั้งยี่พวกใด แม้แต่คนเดียวไปกระทำความผิดที่เป็นความมุ่งหมายของอั้งยี่จำพวกนั้นก็ดี บุคคลที่ได้สมคบเข้าช่องโจรผู้ร้ายแม้แต่คนเดียวไปกระทำความผิดที่เป็นความประสงค์ของช่องโจรผู้ร้ายจำพวกนั้นก็ดี ท่านว่ามันผู้พรรคพวกที่ไปด้วยก็ตาม หรือที่ได้ประชุมลงเนื้อเห็นด้วยในการที่จะไปกระทำนั้นก็ตาม ตลอดจนบรรดาหัวหน้า ผู้จัดการ แลผู้มีตำแหน่ง ในอั้งยี่แลในช่องโจรผู้ร้ายจำพวกนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดอันนั้นด้วยกันทุกคน”

จากบทบัญญัติข้างต้น จะเห็นได้ว่าความผิดฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และช่องโจรในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีลักษณะและหลักการที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาหลายประการ กล่าวคือ ยังคงยึดหลักการพื้นฐานเดิมในการป้องกันการรวมกลุ่มเพื่อกระทำความผิด

โดยหากเขียนออกมาเป็นแผนภาพของประวัติความเป็นมา จะได้ดังนี้

4. ความผิดฐานสมคบกันในต่างประเทศ

ความผิดในลักษณะของการสมคบกันนี้ ปรากฏในกฎหมายของหลายประเทศ เช่นเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับความผิดฐานเป็นช่องโจรตามมาตรา 210 แห่งประมวลกฎหมายอาญาไทย⁸ แต่มีหลักการที่แตกต่างกันในบางประการ ซึ่งบทความนี้จะกล่าวถึงกฎหมายของประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศส รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ความผิดฐานสมคบกันในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน

ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันนั้น ปรากฏบทบัญญัติความผิดที่เกี่ยวข้องกับการสมคบกัน โดยผู้เขียนขอยกขึ้นมาแนะนำเสนอทั้งสิ้น 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 30 และมาตรา 129

4.1.1 การพยายามเข้าร่วมกระทำความผิด

มาตรา 30 เป็นการพยายามเข้าร่วม ซึ่งบัญญัติว่า

“(1) ผู้ใดพยายามชักจูงหรือยุยงให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาญาร้ายแรง ต้องรับโทษตามบทบัญญัติที่ว่าด้วยการพยายามกระทำความผิดอาญาร้ายแรง แต่ให้ลดโทษลงตามมาตรา 49 วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ ให้นำความตามมาตรา 23 วรรคสาม โดยอนุโลม

(2) ผู้ใดแสดงความสมัครใจ หรือรับข้อเสนอของผู้อื่น หรือสมคบกับผู้อื่นเพื่อกระทำหรือยุยงให้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง ต้องรับโทษเช่นเดียวกัน”

⁸ อธิวัฒน์ เจริญศรีวัช. “การกำหนดเงื่อนไขในการลงโทษของความผิดฐานเป็นช่องโจร.” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2564). หน้า 110-112.

ตามมาตรา 30 นั้น เป็นการพยายามเข้าร่วมกระทำความผิด ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการพยายามชักจูง การยุยงให้กระทำความผิด การสมคบกันกระทำความผิด แสดงความสมัครใจ ยอมรับข้อเสนอ รวมไปถึงการตกลงว่าจะกระทำความผิด ทั้งนี้ เฉพาะแต่เพียงความผิดอาญาร้ายแรง ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป⁹

4.1.2 ความผิดฐานจัดตั้งองค์กรอาชญากรรม

มาตรา 129 เป็นการจัดตั้งองค์กรอาชญากรรม ซึ่งบัญญัติว่า

“(1) ผู้ใดก่อตั้งองค์กรซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมที่มุ่งไปสู่การกระทำความผิดทางอาญา หรือผู้ใดเข้าร่วมในองค์กรดังกล่าวในฐานะสมาชิก ชักชวนบุคคลเข้าร่วม หรือให้การสนับสนุนองค์กรนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ

(2) บทบัญญัติในวรรค (1) มิให้นำมาใช้บังคับ

1. หากองค์กรนั้นเป็นพรรคการเมืองซึ่งศาลรัฐธรรมนูญกลางยังมิได้วินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ

2. หากการกระทำความผิดเป็นเพียงวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมที่มีความสำคัญเพียงเล็กน้อย

3. เท่าที่วัตถุประสงค์หรือกิจกรรมขององค์กรเกี่ยวข้องกับความผิดตามมาตรา 84 ถึงมาตรา 87

(3) การพยายามก่อตั้งองค์กรตามที่ระบุในวรรค (1) ต้องรับโทษด้วย

(4) หากผู้กระทำเป็นหัวหน้า ผู้สนับสนุน หรือกรณีเป็นเรื่องร้ายแรงเป็นพิเศษ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี

(5) ศาลอาจงดเว้นโทษตาม (1) และ (3) ได้ หากผู้ร่วมมีความผิดเล็กน้อย หรือมีส่วนเกี่ยวข้องเพียงเล็กน้อย

⁹ เพิ่งอ้าง, หน้า 85.

(6) ศาลอาจใช้ดุลยพินิจบรรเทาโทษ (ตามมาตรา 49 วรรคสอง) หรือ ยกเว้นโทษตามบทบัญญัตินี้ หากผู้กระทำ

1. ได้สมัครใจและโดยสุจริตพยายามป้องกันไม่ให้องค์กรดำรงอยู่ต่อไป หรือป้องกันการกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือ

2. ได้สมัครใจเปิดเผยข้อมูลที่ตนทราบต่อหน่วยงานของรัฐ โดยทันท่วงที เพื่อให้สามารถป้องกันความผิดที่ตนทราบว่ามีการวางแผนได้ หากผู้กระทำบรรลุผลในการป้องกันมิให้องค์กรดำรงอยู่ต่อไป หรือหากบรรลุผลดังกล่าว โดยไม่ต้องอาศัยความพยายามของผู้กระทำแล้ว ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ”

ในมาตรา 129 นี้ มีลักษณะความผิดเป็นการก่อตั้งองค์กร เข้าร่วมองค์กร ชักชวนบุคคลอื่นเข้าร่วมองค์กร สนับสนุนองค์กร พยายามก่อตั้งองค์กร โดยองค์กรดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อกระทำความผิดทางอาญา

และหากผู้กระทำมีตำแหน่งเป็นหัวหน้า ผู้สนับสนุน หรือกรณีที่ร้ายแรงเป็นพิเศษ จะต้องรับโทษเพราะถือเป็นเหตุฉกรรจ์

นอกจากนี้หากมีกรณีบางประการ ศาลอาจงดเว้นโทษ หรือบรรเทาโทษได้เช่นกัน

4.2 ความผิดฐานสมคบกันในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้น ปรากฏบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการสมคบกัน ในมาตรา 450-1 ที่บัญญัติว่า “สมาคมอาชญากร หมายถึง กลุ่มบุคคลใด ๆ ที่ได้ก่อตั้งขึ้น หรือการสมคบคิดใด ๆ ที่ได้กระทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเตรียมการ ซึ่งปรากฏด้วยการกระทำที่เป็นรูปธรรมหนึ่งครั้งหรือมากกว่า สำหรับการก่ออาชญากรรมหนึ่งครั้งหรือหลายครั้ง หรือความผิดลหุโทษหนึ่งครั้งหรือหลายครั้งที่มีโทษจำคุกอย่างน้อยห้าปี

หากความผิดที่สมคบคิดจะกระทำนั้นเป็นอาชญากรรมหรือความผิดลหุโทษที่มีโทษจำคุก 10 ปี การเข้าร่วมในสมาคมอาชญากร ต้องระวางโทษจำคุก 10 ปี และปรับ 150,000 ยูโร

หากความผิดที่สมคบคิดจะกระทำนั้นเป็นความผิดลหุโทษที่มีโทษจำคุก อย่างน้อยห้าปี การเข้าร่วมในสมาคมอาชญากร ต้องระวางโทษจำคุก 5 ปี และ ปรับ 75,000 ยูโร”

ความผิดตามมาตรา¹⁰นี้ของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มีลักษณะเป็น การก่ออาชญากรรมของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระทำ ความผิดการใดอย่างหนึ่งไม่ว่าจะเป็นความลับหรือเปิดเผยต่อสาธารณชน และ ความผิดนั้นต้องเป็นความผิดอาญารุนแรงที่มีโทษจำคุก 10 ปี หรือเพื่อกระทำความผิด ที่มีโทษอาญาชั้นกลาง คือมีโทษจำคุกอย่างน้อย 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี¹⁰

ผู้กระทำความผิดยังต้องเจตนาเป็นองค์ประกอบภายในเช่นเดียวกับความผิดอาญา ของไทย

อย่างไรก็ดี มาตรา 450-2 กำหนดเหตุยกเว้นโทษไว้ หากก่อนที่จะมี การดำเนินคดี ผู้กระทำความผิดได้เปิดเผยการมีอยู่ของกลุ่มหรือการสมคบคิดนั้น ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ และทำให้สามารถระบุตัวผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ ได้

5. องค์ประกอบในความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่องโจร

ความผิดเกี่ยวกับการเป็นอั้งยี่และช่องโจรนั้น มีบทบัญญัติที่เป็นฐานของ ความผิด ซึ่งจะต้องนำมาใช้ประกอบการวินิจฉัยความผิดมาตราอื่นในกลุ่มนี้ โดยมี จำนวนทั้งสิ้น 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 209 ความผิดฐานเป็นอั้งยี่ และมาตรา 210 ความผิดฐานเป็นช่องโจร

5.1 ความผิดฐานเป็นอั้งยี่

มาตรา 209 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ และมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

¹⁰ เพิ่งอ้าง, หน้า 89.

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในคณะบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

องค์ประกอบภายนอก

- 1) ผู้ใด
- 2) เป็นสมาชิกของคณะบุคคล
- 3) ซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ
- 4) มีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

องค์ประกอบภายใน

เจตนาธรรมดา

5.1.1 เป็นสมาชิกของคณะบุคคล

การเป็นสมาชิกของคณะบุคคลในที่นี้ หมายถึงการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งรวมตัวกันเป็นองค์กรโดยมีเจตนาร่วมกันในวัตถุประสงค์เดียวกัน ความผิดฐานนี้ถือว่าสำเร็จตั้งแต่บุคคลนั้นเข้าร่วมเป็นสมาชิกของคณะบุคคลดังกล่าว (คำพิพากษาฎีกาที่ 784/2557) ไม่ว่าจะกระทำความผิดตามที่มุ่งหมายแล้วหรือไม่ก็ตาม¹¹

5.1.2 ซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ

คณะบุคคลที่จะเป็นความผิดนั้นต้องมีการดำเนินการที่เป็นความลับ กล่าวคือมีเพียงสมาชิกเท่านั้นที่จะทราบถึงวิธีการดำเนินการได้ เช่น จำเลยชักชวนจัดการให้ราษฎรหลายตำบลสาบานตัวเข้าเป็นสมาชิกในสมาคมซึ่งมิได้จดทะเบียนและมีวัตถุประสงค์จะป้องกันการโจรกรรมในระหว่างสมาชิก และคอยช่วยเหลือหาพยานเท็จและออกเงินช่วยเหลือในเมื่อสมาชิกต้องหาในคดีอาญา มีเครื่องหมายสมาชิกรู้กันเฉพาะในระหว่างสมาชิกเท่านั้น ดังนี้ วัตถุประสงค์ของสมาคมไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่เครื่องหมายของสมาชิกรู้กันได้เฉพาะในระหว่างสมาชิกนั้นย่อมแสดงว่าสมาคมนี้

¹¹ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร, 2557). หน้า 10.

ปกปิดวิธีการ จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นหัวหน้าอั้งยี่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 301-303/2470)¹²

5.1.3 มีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

คณะบุคคลนั้นต้องมีการดำเนินงาน และมีความมุ่งหมายอันมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น รวมตัวกันช่วยเหลือผู้ต้องหาออกจากคุก ทั้งนี้คำว่ามีชอบด้วยกฎหมาย หมายถึงเพียงไม่มีกฎหมายให้อำนาจให้กระทำได้โดยชอบ ก็นับว่าเป็นการอันมิชอบแล้ว¹³ โดยอาจเป็นความผิดอาญา หรือละเมิด หรือผิดสัญญาทางแพ่งก็ได้¹⁴

การที่บทบัญญัตินี้ใช้คำว่าความมุ่งหมาย ก็หมายความว่าแม้จะมีได้ลงมือกระทำ เพียงแต่เป็นความมุ่งหมาย ความผิดนั้นก็สำเร็จแล้ว¹⁵ เช่น จำเลยกับพวกมิได้มีเจตนาที่จะประกอบกิจการบริษัท อ. ในอาคารที่เกิดเหตุอย่างแท้จริง การนำชื่อของบริษัทที่เป็นสำนักงานทนายความไปติดตั้งไว้ที่อาคารด้านหน้า โดยต่อมามีการเช่าอาคารส่วนกลางและด้านหลังเพื่อเล่นการพนันไพ่บาคารา จึงมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าเป็นเพียงการบังหน้าเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจเกรงกลัวและไม่กล้าเข้าไปค้น พฤติการณ์ในการกระทำของจำเลยกับพวกจึงเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดให้มีการเล่นการพนันไพ่บาคาราในอาคารที่เกิดเหตุ โดยนำชื่อบริษัทซึ่งเป็นสำนักงานทนายความและชมรมมาบังหน้าเพื่อจัดให้มีการเล่นการพนันมาแต่ต้น ย่อมเรียกได้ว่าจำเลยกับพวกเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 3279/2554)

¹² วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. อาญาพิสดาร เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2561). (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์, 2561). หน้า 13.

¹³ คณพล จันทน์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1. หน้า 333.

¹⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: กรุงสยามพับลิชชิ่ง, 25470). หน้า 7.

¹⁵ เพิ่งอ้าง

5.1.4 เหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้น

หากผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในคณะบุคคลนั้น เช่น เภรัญญิก เลขานุการ นายทะเบียน เป็นต้น ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามวรรคสอง

5.1.5 เจตนาธรรมดา

นอกเหนือจากองค์ประกอบภายนอกแล้ว ผู้กระทำความผิดยังต้องประกอบด้วยเจตนา โดยเป็นเจตนาธรรมดา คือรู้ข้อเท็จจริงว่าคณะบุคคลดังกล่าวมีความมุ่งหมายซึ่งมิชอบ ด้วยกฎหมาย กล่าวคือผู้กระทำความผิดต้องกระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น ตามมาตรา 59 วรรคสอง

5.2 ความผิดฐานเป็นช่องโจร

มาตรา 210 บัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นช่องโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าเป็นการสมคบเพื่อกระทำความผิด ที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

องค์ประกอบภายนอก

- 1) ผู้ใด
- 2) สมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป

องค์ประกอบภายใน

- 1) เจตนาธรรมดา
- 2) เจตนาพิเศษ – เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป

5.2.1 สมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป

สมคบ หมายถึง การร่วมกันคบคิดและตกลงที่จะกระทำการในทางที่ผิดกฎหมาย โดยถือว่าความผิดสำเร็จแล้วนับแต่มีการตกลงสมคบกัน ไม่ว่าจะได้ลงมือกระทำความผิดตามนั้นจริงหรือไม่ หรือแม้บุคคลนั้นจะออกจากกลุ่มไปภายหลังก็ตาม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5682/2559) ดังนั้นการที่เพียงแค่ทราบว่าบุคคลใดจะไปกระทำความผิด แต่มิได้ตกลงกัน ก็ไม่ใช่การสมคบกัน¹⁶

การสมคบกันตามบทบัญญัติดังกล่าว ต้องเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ซึ่งแต่ละคนต้องมีความสามารถในการกระทำความผิดตามกฎหมาย และได้ตกลงสมคบกันจริง มิใช่เพียงแค่ปรึกษาหารือโดยยังไม่มีข้อยุติ เช่น จำเลยที่ 12 ให้เงินจำเลยที่ 11 เพื่อให้นำไปให้จำเลยที่ 7 และที่ 8 เข้าสถานที่และซื้อไม้มาสร้างโรงรถเพื่อถอดแยกชิ้นส่วนรถยนต์โดยไม่ได้สมคบกันเพื่อลักทรัพย์หรือรับของโจรและเมื่อครบถ้วนแล้วก็มีเพียง 4 คนเท่านั้นส่วนคนร้ายที่ทำการถอดแยกชิ้นส่วนรถยนต์ก็ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 12 ได้ร่วมสมคบในการลักทรัพย์ด้วย ข้อเท็จจริงจึงไม่พอพียงว่าจำเลยที่ 12 สมคบกับคนอื่นตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรอันจะเป็นความผิดฐานเป็นช่องโจร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 521/2539)

ความผิดฐานเป็นช่องโจรนั้น จะสำเร็จทันทีเมื่อมีการสมคบกันเพื่อกระทำความผิด โดยไม่จำเป็นต้องลงมือกระทำความผิดที่สมคบกันแต่อย่างใด

5.2.2 เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป

นอกจากเจตนาธรรมดาแล้ว ผู้กระทำยังต้องมีเจตนาพิเศษ คือ มีเป้าหมายเพื่อกระทำความผิดตามภาค 2 ของประมวลกฎหมายอาญา และต้องเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (มาตรา 295) หรือฐานปล้นทรัพย์ (มาตรา 340)

¹⁶ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และธนกรณ์ บุญมี. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 20. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2565). หน้า 129.

หากการสมคบนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดตามภาค 3 (ลหุโทษ) หรือกฎหมายอื่นที่ไม่อยู่ในภาค 2 ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบตามมาตรา 17¹⁷

5.2.3 เหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้น

ในกรณีที่มีการสมคบกันเพื่อกระทำความผิดที่มีโทษถึงขั้นประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ผู้สมคบจะต้องรับโทษหนักขึ้นตามวรรคสองของบทบัญญัตินี้ โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ถึงความผิดนั้นมีระวางโทษเท่าใด¹⁸

6. บทวิเคราะห์และปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานประชุมในที่ประชุมอัยยิและช่องโจร ตามมาตรา 211

มาตรา 211 บัญญัติว่า “ผู้ใดประชุมในที่ประชุมอัยยิหรือช่องโจร ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอัยยิหรือช่องโจร เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงได้ว่าได้ประชุมโดยไม่รู้ว่าเป็นการประชุมของอัยยิหรือช่องโจร”

6.1 บทวิเคราะห์ความผิดฐานประชุมในที่ประชุมอัยยิและช่องโจร

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่วางหลักสันนิษฐานเบื้องต้นว่าบุคคลใดที่เข้าร่วมประชุมในที่ประชุมของอัยยิหรือช่องโจร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดฐานเป็นอัยยิตามมาตรา 209 หรือช่องโจรตามมาตรา 210 ทั้งนี้ เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า ตนเข้าร่วมประชุมโดยไม่ทราบว่าเป็นการประชุมของอัยยิหรือช่องโจร

คำว่า “ประชุม” ในบริบทของมาตรานี้หมายถึง การเข้าร่วมตกลงหรือปรึกษารื้อกัน โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในฐานอัยยิหรือช่องโจรโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ผู้ที่จะถูกสันนิษฐานว่ากระทำความผิดตามมาตรานี้ได้ จะต้อง

¹⁷ วิธวินท์ จงจิตเจริญพร. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด ลักษณะความผิดต่อสาธารณประโยชน์ (มาตรา 206-287/2). (กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., 2568). หน้า 19.

¹⁸ จิตติ ดิงศรีพิทย์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2548). หน้า 466

มีเจตนาในการเข้าร่วมประชุมอย่างชัดเจน กล่าวคือ ต้องมีความรู้สึกหรือสำนึกว่าตน กำลังเข้าร่วมประชุมอยู่ ซึ่งหากไม่มีเจตนาดังกล่าว ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบภายในของความผิด

การกำหนดบทสันนิษฐานเช่นนี้ มีวัตถุประสงค์เนื่องจากการประชุมของอัยยี่ห้อหรือช่องโหลมีลักษณะพิเศษ แตกต่างจากการประชุมทั่วไป กล่าวคือ มีเนื้อหาหรือวิธีการ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นสำคัญ ผู้ที่เข้าร่วมประชุมย่อมควรจะทราบได้ว่า การประชุมนั้นเป็นการประชุมของอัยยี่ห้อหรือช่องโหล และมีหน้าที่ผลออกจากการประชุมนั้นเสีย¹⁹

เมื่อเปรียบเทียบกับความผิดฐานสมคบกันในประเทศกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส จะเห็นว่าไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดบทสันนิษฐานแห่งความผิดเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมประชุมในสมาคมอาชญากรหรือช่องโหลปรากฏอยู่เลย มีเพียงบทบัญญัติมาตรา 450-2-1 เท่านั้น ที่ระบุว่า “การที่บุคคลไม่สามารถแสดงที่มาของรายได้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเองได้ ในขณะที่มีความเกี่ยวข้องหรือคบหากับบุคคลที่กระทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 450-1 อย่างเป็นปกติ ถือเป็นการผิด มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 75,000 ยูโร” ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าว มิได้เป็นบทสันนิษฐานแห่งความผิด ที่ให้ภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้ถูกกล่าวหาต้องหาหลักฐาน มาแก้ต่างให้แก่ตนเองแต่อย่างใด ในทำนองเดียวกัน ประเทศกฎหมายอาญาของเยอรมัน ก็มิได้มีบทบัญญัติใดที่มีลักษณะเป็นบทสันนิษฐานความผิดอันคล้ายคลึงกับมาตราดังกล่าวของกฎหมายไทยเช่นกัน

6.2 ปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานประชุมในที่ประชุมอัยยี่ห้อและช่องโหล

การบัญญัติกฎหมายตามที่กล่าวมาข้างต้นไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอาญาขั้นพื้นฐานที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสอง ที่กำหนดให้ “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด

¹⁹ หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 11. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556). หน้า 126.

จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” กล่าวคือ ผู้ต้องหาหรือจำเลย จะถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำความผิดนั้นจริง อันเป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีผลเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนมีอยู่เดิม โดยโทษทางอาญาทั้ง 5 สถาน

แม้ถึงว่าในเวลาที่ยังคงใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะมีการยื่นเรื่อง แก่คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญแล้ววามตรา 179 (อันมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับ มาตรา 211 ของประมวลกฎหมายอาญา) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 30 (ซึ่งเป็นบทบัญญัติคล้ายคลึงกับ มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน) โดยคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญในเวลานั้นเคยวินิจฉัยว่าไม่ขัดรัฐธรรมนูญ โดยได้วินิจฉัยในเรื่องบทสันนิษฐานว่าจับผู้เล่นในวงการพนัน ถือว่า เป็นผู้เล่นพนัน²⁰ แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนเห็นว่าที่ประชุมอัยยี่และช่องโจรนั้นเกิดได้หลายสถานที่และเมื่อกาลเวลา สภาพสังคมที่มีได้เกิดคดีอัยยี่และช่องโจรมากเทียบเท่าสมัยบัญญัติความผิดจนไม่พบรายงานจำนวนคดี²¹ การตระหนักในสิทธิของคดีอาญาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ต้องป้องกันสิทธิของผู้อื่นไว้โดยบทบัญญัติว่าด้วยอัยยี่และ ช่องโจร กับปัจจุบันที่ต้องชี้แจงน้ำหนักให้ได้สัดส่วนกับการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพไม่ให้มีสิ่งใดยิ่งหย่อนไปกว่ากันเมื่อสาระสำคัญทั้งสามแตกต่างกันออกไปการวินิจฉัยของศาลก็น่าจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน

รวมไปถึงการบัญญัติบทสันนิษฐานในลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ถูกกล่าวหาในทางคดีอาญา เนื่องจากจำเลยต้องเป็นฝ่ายหาหลักฐานมาแสดงว่าตนไม่ทราบว่าเป็นการประชุมของอัยยี่หรือช่องโจร ซึ่งในทางปฏิบัติอาจเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะในกรณีที่จำเลยถูกหลอกให้เข้าร่วมประชุม เช่น กรณีที่นาย ก. ถูกนาย ข.

²⁰ หยุต แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548). หน้า 309.

²¹ สำนักงานกิจการยุติธรรม. “รายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566.” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2568. https://www.oja.go.th/2024/09/30/whitepaper-2023/#dearlip-df_80190/13/.

ชักชวนเข้าร่วมการประชุมโดยอ้างว่าเป็นการประชุมลัทธิภัยอันตรายอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่แท้จริงแล้วเป็นการวางแผนปล้นทรัพย์ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุม นาย ก. จึงถูกจับไปด้วย ทั้งที่ยังไม่ทันได้ออกจากการประชุม

นอกจากนี้ การประชุมของอั้งยี่หรือช่องโจรอาจเกิดขึ้นในสถานที่ทั่วไป เช่น โรงแรม หรือห้องประชุม ซึ่งทำให้จำเลยไม่สามารถทราบได้แน่ชัดว่าการประชุมดังกล่าว มีลักษณะเป็นของอั้งยี่หรือช่องโจรหรือไม่

7. บทวิเคราะห์และปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษสำหรับสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรผู้อื่น ตามมาตรา 213

มาตรา 213 บัญญัติว่า “ถ้าสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรคนหนึ่งคนใดได้กระทำความผิดตามความมุ่งหมายของอั้งยี่หรือช่องโจรนั้น สมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรที่อยู่ด้วยในขณะกระทำความผิด หรืออยู่ด้วยในที่ประชุมแต่ไม่ได้คัดค้านในการตกลงให้กระทำความผิดนั้น และบรรดาหัวหน้า ผู้จัดการ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในอั้งยี่หรือช่องโจรนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นทุกคน”

7.1 บทวิเคราะห์บทกำหนดโทษสำหรับสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรผู้อื่น

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกรณีของความรับผิดชอบจากการกระทำของบุคคลอื่น โดยเฉพาะเมื่อสมาชิกของอั้งยี่หรือพรรคพวกของช่องโจรได้ลงมือกระทำความผิดตามความมุ่งหมายของกลุ่ม หากมีสมาชิกคนใดอยู่ร่วมในขณะกระทำความผิด หรืออยู่ในการประชุมแต่ไม่ได้แสดงการคัดค้าน ย่อมถือว่ามีส่วนร่วมในการกระทำผิดนั้น และต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เช่นเดียวกับผู้ที่ลงมือกระทำความผิด

ตัวอย่าง จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 กับพวกรวม 6 คน ร่วมกันวางแผนไปกระทำการปล้นทรัพย์ของผู้เสียหายที่ 2 อันเป็นความผิดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาจึงมีความผิดฐานเป็นช่องโจร และเมื่อจำเลยที่ 4 กับพวกไปปล้นร้านทองของผู้เสียหายที่ 2 ตามแผนที่ร่วมกันวางไว้ จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 ผู้ร่วมวางแผนย่อมมี

ความผิดฐานเป็นตัวการปล้นร้านทองร่วมกับจำเลยที่ 4 กับพวกด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 213 และความผิดฐานเป็นช่องโจรกับความผิดฐานปล้นทรัพย์เกี่ยวเนื่องกันเพราะพวกจำเลยกระทำความผิดฐานเป็นช่องโจรเพื่อจะไปปล้นทรัพย์ของผู้เสียหายทั้งสองจึงเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษฐานปล้นทรัพย์อันเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุด ศาลชั้นต้นปรับบทลงโทษจำเลยทั้งสี่ฐานเป็นช่องโจรด้วยจึงไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไขเสียให้ถูกต้อง ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยทั้งสามจะไม่ฎีกาขึ้นมา ศาลฎีกาก็มีอำนาจขึ้นวินิจฉัยเองได้และเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงต้องวินิจฉัยให้มีผลถึงจำเลยที่ 4 ด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4548/2540)

ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 213 เงื่อนไขที่ทำให้สมาชิกของอั้งยี่หรือพรรคพวกของช่องโจรต้องรับผิดชอบร่วมกันนั้น คือ การกระทำความผิดดังกล่าวต้องเป็นไปตามความมุ่งหมายของกลุ่มอั้งยี่หรือช่องโจรเท่านั้น ตัวอย่างเช่น หากนางสาวฟ้าได้เข้าไปปล้นร้านเพชรตามแผนที่ช่องโจรได้วางไว้ บุคคลอื่นในกลุ่มย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันตามมาตรา 213 แต่หากนางสาวฟ้ากระทำการอื่น เช่น ทำร้ายร่างกายบุคคลซึ่งอยู่นอกเหนือจากแผนการของช่องโจร การกระทำนั้นย่อมไม่อยู่ในขอบเขตของความมุ่งหมาย สมาชิกอื่นจึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบแต่อย่างใด

บุคคลที่ต้องร่วมรับผิดชอบตามมาตราดังกล่าว แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) สมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรที่อยู่ร่วมในขณะกระทำความผิด หมายถึง บุคคลที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุในขณะที่มีการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นมีบทบาทในฐานะตัวการตามมาตรา 83 มีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนตามมาตรา 86 เป็นเพียงผู้ที่ยินดูเฉย ๆ โดยมีได้มีส่วนร่วมในการลงมือกระทำความผิดโดยตรง และยังรวมไปถึงกรณีที่พรรคพวกไปอยู่ในที่เกิดเหตุโดยไม่รู้เรื่อง²²

2) สมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรที่อยู่ร่วมในการประชุม แต่ไม่คัดค้านการตกลงให้กระทำความผิด ในกรณีนี้ ถือว่าบุคคลดังกล่าวรับรู้และยินยอมต่อ

²² เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร, 2547. หน้า 15.

แผนการกระทำความผิด และมีได้แสดงการคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยแต่อย่างใด อันเป็นการแสดงออกถึงเจตนาโดยปริยายในการเข้าร่วมการกระทำความผิดนั้น

3) หัวหน้า ผู้จัดการ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในอัยหรือช่องโหว่ แม้บุคคลกลุ่มนี้จะไม่ได้อยู่ในขณะกระทำความผิด หรือมิได้เข้าร่วมในการประชุม เพื่อตกลงกระทำความผิดโดยตรง แต่กฎหมายถือว่ามิมีบทบาทในเชิงบริหารและกำกับดูแลกิจการของกลุ่ม จึงต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับผู้ที่มีมือกระทำความผิด

เมื่อเปรียบเทียบกับความผิดฐานสมคบกันตามประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส จะพบว่า ไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญา จากการกระทำของบุคคลอื่นโดยตรง ทั้งนี้ มาตรา 121-6 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส บัญญัติให้บุคคลผู้กระทำความผิดตามมาตรา 121-7 ต้องถือเป็นตัวการในการกระทำความผิดเช่นเดียวกัน โดยในส่วนของมาตรา 121-7 ได้ให้คำจำกัดความของผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดอาญาหรือความผิดลหุโทษว่า ได้แก่ บุคคลที่โดยรู้เห็นเป็นใจ ได้ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในการเตรียมการหรือการกระทำความผิดนั้น และผู้ใดที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด หรือให้คำสั่งให้กระทำความผิด โดยใช้วิธีการ เช่น การให้ของขวัญ การให้สัญญา การข่มขู่ การออกคำสั่ง หรือการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ บุคคลนั้นก็ถือว่าเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสกำหนดความรับผิดชอบในทางอาญาเฉพาะต่อการกระทำของตนเอง ซึ่งแสดงออกโดยชัดเจนว่า การมีส่วนร่วมในความผิดต้องมีพฤติการณ์ที่บ่งชี้ถึงเจตนาและการกระทำส่วนตัวของผู้สนับสนุน นอกจากนี้ มาตรา 121-1 ยังยืนยันหลักการสำคัญว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาได้เฉพาะในกรณีที่เป็ผลมาจากการกระทำของตนเองเท่านั้น”

ในทำนองเดียวกันประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมัน ก็ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบจากการกระทำของผู้อื่นโดยอาศัยสถานะหรือความเกี่ยวข้องเชิงสมาคม สำหรับความผิดฐานจัดตั้งองค์กรอาชญากรรมนั้น มาตรา 129 วรรคแรก บัญญัติไว้เฉพาะเกี่ยวกับผู้กระทำโดยตรง ดังปรากฏในส่วนท้ายของบทบัญญัติว่า “ผู้ใดก่อตั้งองค์กรซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมที่มุ่งไปสู่การกระทำ

ความผิดทางอาญา หรือผู้ใดเข้าร่วมในองค์กรดังกล่าวในฐานะสมาชิก ชักชวนบุคคลเข้าร่วม หรือให้การสนับสนุนองค์กรนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ” ซึ่งชัดเจนว่าเป็นความรับผิดในทางอาญาอันเกิดจากการกระทำของตนเอง ทั้งในแง่ของการสนับสนุนหรือการชักชวน มิใช่จากการกระทำของบุคคลอื่น

7.2 ปัญหาของบทกำหนดโทษสำหรับสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรผู้อื่น

มาตรา 213 เป็นบทบัญญัติเพียงมาตราเดียวในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติความรับผิดในทางอาญาจากการกระทำของผู้อื่น ทั้งนี้ แม้จะมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำผิดจากกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม แต่ก็มีข้อวิจารณ์ในเชิงหลักการกฎหมายอาญา เนื่องจากการรับโทษในทางอาญาจะต้องมีเจตนาเป็นองค์ประกอบภายในของความผิด ซึ่งผู้ที่ไม่ได้กระทำโดยตรงอาจขาดเจตนาในการกระทำความผิดนั้น

บทบัญญัติลักษณะนี้มีรากฐานมาตั้งแต่พระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ. 116 ต่อเนื่องถึงกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยมีเป้าประสงค์ในยุคนั้นเพื่อขจัดสมาคมลับของชาวจีนที่อาจก่ออาชญากรรมและเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ²³ อย่างไรก็ตาม ในบริบทปัจจุบัน ความจำเป็นในการบัญญัติเช่นนี้ได้ลดน้อยลง อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร และขัดต่อคุณธรรมทางกฎหมายอาญา ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองความสงบสุขของประชาชน²⁴ จึงสมควรยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายมาตรานี้ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึง

²³ คนพล จันทน์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญาคความผิด เล่ม 1. หน้า 350.

²⁴ อธิวัฒน์ เจริญศรีวงศ์. การกำหนดเงื่อนไขในการลงโทษของความผิดฐานเป็นช่องโจร. หน้า 4.

ตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง”

นอกจากนี้ยังขัดต่อหลักพื้นฐานของกฎหมายอาญาตามมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...” อันแสดงให้เห็นถึง หลักการสำคัญที่ว่า การรับโทษต้องเกิดจากการกระทำของตนเองที่มีเจตนา และเป็นความผิดตามกฎหมาย มิใช่เพียงเพราะความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องในกลุ่ม อังยีหรือช่องโจรเท่านั้น

รวมไปถึงกรณีที่หากสมาชิกอังยีหรือพรรคพวกช่องโจรที่อยู่ด้วยในขณะกระทำความผิด หรืออยู่ด้วยในที่ประชุมแต่ไม่ได้คัดค้านในการตกลงให้กระทำความผิดนั้น และบรรดาหัวหน้า ผู้จัดการ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในอังยีหรือช่องโจร หากได้กระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือ หรือ ให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นก็เป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด และต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอยู่แล้ว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 86

8. บทสรุป

จะเห็นได้ว่าการกำหนดความผิดฐานประชุมในที่ประชุมอังยีและช่องโจรตามมาตรา 211 และบทกำหนดโทษสำหรับสมาชิกอังยีและพรรคพวกช่องโจรผู้อื่น มีประเด็นปัญหาในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา และไม่มี ความเหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน ทั้งในมาตรา 211 ซึ่งเป็นบทสันนิษฐานสำหรับผู้เข้าร่วมประชุมในที่ประชุมอังยีหรือช่องโจร แต่กลับไม่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 และมาตรา 77 รวมถึงหลักกฎหมายอาญาพื้นฐาน ที่บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนด

โทษไว้ และในมาตรา 213 ที่เป็นการรับผิดจากการกระทำของบุคคลอื่น แต่หลักการของกฎหมายอาญานั้นจะเกิดความรับผิดต่อเมื่อผู้กระทำการได้กระทำการ จึงเป็นเรื่องที่จำต้องมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นพึงมีต่อไป

9. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่และช่งโจร ผู้ศึกษาเห็นสมควรเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1) ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 211 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นบทสันนิษฐานความผิด ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่บุคคลจะถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะถูกศาลพิพากษา และเมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสก็มีเพียงบทบัญญัติสำหรับบุคคล ที่ไม่สามารถแสดงที่มาของรายได้ตนเองเท่านั้น ในส่วนของประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันนั้นไม่ปรากฏ

2) ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากหากพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการคงอยู่ของบทบัญญัตินี้ดังกล่าว กับบริบทสังคมปัจจุบัน เนื่องจากบทบัญญัติในปัจจุบันมีลักษณะที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควร เมื่อชั่งน้ำหนักกับประโยชน์ที่จะได้รับในการคงอยู่ของบทบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ที่รัฐพึงต้องจัดกฎหมายเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็ย่อมมีความผิดในฐานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดอยู่แล้วหากครอบครัวประกอบความผิด ต้องรับโทษสองในสามส่วนของตัวการ ตามมาตรา 86 อยู่แล้วรวมไปถึง เมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส และประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ก็มีเพียงความผิดในฐานะผู้สนับสนุน หรือเป็นความรับผิดอันเกิดจากการกระทำความผิดของตนเองเท่านั้น

รายการอ้างอิง

หนังสือ

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ: พับบลิชซิง, 2557.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ: พับบลิชซิง, 2547.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง, 2549.
- คณพล จันทน์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2566.
- คณพล จันทน์หอม. หลักพื้นฐานกฎหมายอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2565.
- จิตติ ติงศัทธี. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2548.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และรณกรณ์ บุญมี. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2565.
- วิธวินท์ จงจิตเจริญพร. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด ลักษณะความผิดต่อสาธารณประโยชน์ (มาตรา 206-287/2). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., 2568.
- วิธวินท์ จงจิตเจริญพร. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.พ., 2568.
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. อาญาพิสดาร เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2561). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์, 2561.
- หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548.

วิทยานิพนธ์

สุรจิต พัฒนสาร. “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอั้งยี่ : ช่องโหว่ในประเทศไทย.”

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

อธิวัฒน์ เจริญศรีวงศ์. “การกำหนดเงื่อนไขในการลงโทษของความผิดฐานเป็นช่องโหว่.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2564.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

พระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ. 116.

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.

ประมวลกฎหมายอาญา.

เว็บไซต์

พนารัตน์ มาศมงคล. “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.” สถาบันพระปกเกล้า.

สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2568. https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กฎหมายลักษณะอาญา_ร.ศ._127/.

สำนักงานกิจการยุติธรรม. “รายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมประจำปี พ.ศ. 2566.” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2568. https://www.oja.go.th/2024/09/30/whitepaper-2023/#dearflip-df_80190/13/

Federal Law Gazette. “Criminal Code.” Police Human Rights Resources, 1988. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2568. <https://policehumanrightsresources.org/content/uploads/2016/08/Criminal-Code-Austria-1998.pdf?x19059>

John Rason SPENCER. “French PENAL CODE.” Equalrightstrust, n.d. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2568. https://www.equalrightstrust.org/ertdocumentbank/french_penal_code_33.pdf